

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยกำหนดไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ ตามมาตรา 24 (5) ระบุให้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และในมาตรา (30) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (กรมวิชาการ, 2546 : 2) ดังนั้น กระบวนการที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด จึงมีการดำเนินการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมในหลายประเด็น อาทิเช่น หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน สื่อเพื่อการเรียนรู้ การศึกษากับภูมิปัญญา

แนวทางหนึ่งของการพัฒนาการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งการวิจัย อันก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาเกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในลำดับต่อไป สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2550 : 1) ได้กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2551-2553 เกี่ยวกับการศึกษาตามยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 กล่าวว่า การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาสังคมโดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถ เพื่อการพัฒนาสังคม มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต ตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ และการเริ่มสร้างความมั่นคงของประเทศ

ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพิ่มมากขึ้นก็ตามแต่จากการสัมภาษณ์ครูหลายท่าน ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เช่น ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษารอบแรก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ปรากฏว่ามีโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษภายนอก ในภาพรวมของโรงเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนรอบแรก (<http://www.onesqa.or.th/th/home/index.php>) พบว่าข้อเสนอแนะคุณภาพมาตรฐานด้านครู เสนอแนะให้โรงเรียนมีการพัฒนาครูให้สามารถวิเคราะห์หลักสูตรสามารถนำผลการวิเคราะห์นำไปใช้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการเขียนแผนการเรียนรู้อิงบริบทการคุณธรรมจริยธรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดไตร่ตรอง และคิดสร้างสรรค์ มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี รวมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาการวัดผลประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การประเมินตามสภาพจริงแบบรูบริกส์ (Rubrics) สามารถนำผลวิจัยมาใช้ในการปรับกระบวนการเรียนการสอน และจากผลการสอบวัดความรู้ระดับชาติ (National Test) (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2550 : 61 – 131) พบว่าผลการสอบของนักเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในแต่ละปี นักเรียนสอบได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศ และมีคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าอยู่ใน 10 ลำดับสุดท้ายของประเทศ ทั้ง 5 กลุ่มสาระวิชาที่ทำการทดสอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่าที่ควร

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งครูผู้สอนในโรงเรียนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มองเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่ส่งผลให้โรงเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนแต่ละแห่งไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน อาทิเช่น ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาที่ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษามากเท่าที่ควร โรงเรียนห่างไกลความเจริญ การคมนาคมลำบาก บางโรงเรียนไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน มีครูไม่ครบชั้นหรือไม่ครบตามกลุ่มสาระวิชา โรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนค่อนข้างน้อยขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับใช้ในการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ครูต้อง

พบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ครูต้องรับผิดชอบภาระงานมากขึ้น เพราะจะต้องทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนแล้วยังต้องรับผิดชอบงานธุรการในโรงเรียนอีกมากมาย

ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวข้างต้นล้วนส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงพยายามหาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้พยายามแก้ไข ปัญหาดังกล่าว โดยการจัดตั้งโรงเรียนเครือข่ายขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน เครือข่าย เพื่อให้โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ประกอบไปด้วยโรงเรียนตั้งแต่โรงเรียน ขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือกัน ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทุกด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านวิชาการ และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งพบว่าสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ได้ระดับหนึ่ง สำหรับผู้วิจัยคิดว่ายังมีอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการศึกษาทั้งหมด ทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาหาแนวทาง สำหรับ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ โดยเฉพาะ ผู้ที่ใกล้ชิดกับสภาพปัญหาดังกล่าวมากที่สุด คือ ครูผู้สอน ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนแล้ว ควรเป็นนักวิจัยไปด้วย เพื่อสามารถสอนหนังสือ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (<http://www.geocities.com/budu46/article.htm>) ที่กล่าวไว้ว่า การศึกษามีมากแต่การวิจัยมีน้อย ทำให้อันตรายจากปัญหา ต้องทำให้การศึกษากับการวิจัย เป็นเรื่องเดียวกัน การทำอะไรทุกเรื่องต้องสร้างองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้ จึงต้องทำการวิจัย สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2545 : 1) กล่าวไว้ว่า “ท่ามกลางความไม่รู้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้น กับนักเรียนจะแก้ไขได้อย่างไร การวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยให้ตอบคำถามนั้น” ดังนั้นการวิจัยจึงเป็น กระบวนการเรียนรู้เป็นวิธีแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุงการสอนของตน ทำให้ครูเกิดความชำนาญการ หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองสนใจศึกษา และสามารถสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติของตนเอง และเป็นผู้ที่สามารถแนะนำแก่ครูผู้อื่นในเรื่องนั้นได้ต่อไป

จากความสำคัญของการทำวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการทำ วิจัยในชั้นเรียน ของครู และศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนในเครือข่าย ถึงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ให้บุคคล ที่เกี่ยวข้องตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถนำผลที่ได้ จากการทำวิจัยครั้งนี้ไปแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนา หรือหาแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลของการวิจัย ไปวางแผนเพื่อพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เจตคติ และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุน การได้รับความยอมรับนับถือ การให้ความสำคัญ การมีความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาข้อมูลจากครูใน โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 136 คน จากโรงเรียนจำนวนทั้งหมด 13 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental Sampling) เพื่อศึกษาโดยลึก (Depth Study) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนมากกว่า 5 เรื่อง จำนวน 5 คน
- ครูที่ไม่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 5 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

2.1 สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย

- 2.1.1 ประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.1.2 ปริมาณงานวิจัยในชั้นเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2545-2550
- 2.1.3 ประเภทของงานวิจัยในชั้นเรียน
- 2.1.4 การดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของครู
- 2.1.5 การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้

2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย

- 2.2.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย วุฒิต่างการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน เจตคติ ทักษะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.2.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การได้รับการส่งเสริมสนับสนุน การได้รับความยอมรับนับถือ การให้ความสำคัญ การมีความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

3. ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนและศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูใน โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545-2550 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 18 มิถุนายน 2551 - 31 สิงหาคม 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังต่อไปนี้
 ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2551

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายสิงหนาทราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 13 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนห้องสมุดศึกษา โรงเรียนบ้านทุ่งไม้สัก โรงเรียนบ้านไม้สะเป่ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนบ้านปางหมู โรงเรียนบ้านในสอย โรงเรียนจรตศรี โรงเรียนบ้านสบสอย โรงเรียนบ้านทุ่งทองมู โรงเรียนบ้านใหม่ โรงเรียนบ้านสบป่องแม่ฮ่องสอน โรงเรียนเขตพื้นที่แม่ฮ่องสอนเขต 1 และโรงเรียนบริหาร วิทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ที่นำมาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระ ดังนี้ ภาษาไทย ศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี

วิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการศึกษา ค้นคว้า การคิดแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการอย่างเป็นระบบ และเชื่อถือได้

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบหรือเหตุผล ที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่ทำให้การทำวิจัยในชั้นเรียนสำเร็จ และปัจจัยที่ทำให้การทำวิจัยในชั้นเรียนไม่สำเร็จ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายใน หมายถึง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน เจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ครูนั้นประสบความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยตัวของครูเอง

ปัจจัยภายนอก หมายถึง สภาพที่ครูได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอกที่ผลักดันให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การได้รับความยอมรับนับถือ การให้ความสำคัญ การมีความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า ในตำแหน่งการงาน

ประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การที่ได้ผ่านการปฏิบัติงาน ด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือการคิดแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกแนวความคิดของคนที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เจตคติในทางดีหรือในทางบวก จะเป็นการมองการทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านดี คือ การยอมรับและเห็นด้วยกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และเจตคติในทางไม่ดี หรือในทางลบจะเป็นการมองการทำวิจัยในชั้นเรียนในด้านไม่ดี คือการไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วยกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่